

ingediend op **1850** (2023-2024) – Nr. 2
29 januari 2024 (2023-2024)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid,
Gezin en Armoedebestrijding
uitgebracht door Maaïke De Rudder

over het voorstel van resolutie

van Orry Van de Wauwer, Elke Sleurs, Freya Saeys,
Freya Perdaens, Katrien Schryvers en Katja Verheyen

over de betere ondersteuning
en een betere zorg
voor mensen met een intersekseconditie

Documenten in het dossier:
1850 (2023-2024) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:

Voorzitter: Stefaan Sintobin.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Veerle Geerinckx, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maike De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneekhout;

Freya Van den Bossche.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gweny De Vroe, Emmily Talpe;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Emine Gül İsci.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

1. Toelichting door Orry Van de Wauwer, indiener.....4

2. Bespreking 5

3. Stemming8

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding besprak het voorstel van resolutie over de betere ondersteuning en een betere zorg voor mensen met een intersekseconditie tijdens haar vergadering van dinsdag 23 januari 2024.

1. Toelichting door Orry Van de Wauwer, indiener

Orry Van de Wauwer wijst erop dat hij in 2020 een conceptnota over de bescherming van de fysieke integriteit en de bevordering van het welzijn en de gelijke kansen van interseksepersonen heeft ingediend. Er is een interessante hoorzitting over gehouden (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 329/1 en 2). Het voorstel van resolutie is het resultaat van wat hij uit die hoorzitting heeft meegenomen.

Intersekse verwijst naar personen die geboren worden met niet-binaire geslachtskenmerken. Het kan gaan om variaties op het vlak van chromosomen, hormonen en externe of interne geslachtskenmerken die afwijken van wat de samenleving als strikt mannelijk of strikt vrouwelijk beschouwt. Er is een duidelijk onderscheid met genderidentiteit en seksuele voorkeur want intersekse is biologisch.

Om een beeld te schetsen van die groep verwijst Orry Van de Wauwer naar een Australische studie bij 272 interseksepersonen. In die groep worden veertig interseksevariaties vastgesteld. In het uiterste geval is het onmogelijk om een binair geslacht toe te wijzen. Het gaat om een op de 4500 geboorten of 0,02 procent van de geboorten. Een veel grotere groep bestaat uit mensen die niet eens weten dat zij interseksekenmerken hebben en bij wie dat pas tijdens de puberteit of het volwassen leven duidelijk wordt. Als men die groep mee in rekening brengt, gaat het om 1,7 procent van de bevolking. Hoewel de meeste interseksecondities geen gezondheidsrisico's inhouden, hebben mensen die met niet-binaire geslachtskenmerken geboren worden, te kampen met uitdagingen op het vlak van gezondheid, welzijn en gelijke kansen. Ze botsen voorts op een gebrek aan kennis over intersekseconditie bij artsen maar ook bij ouders en het grote publiek.

Het belangrijkste strijdpunt van belangenorganisaties is een verbod op niet-medisch noodzakelijke ingrepen bij de geboorte. Het voorstel van resolutie gaat daar niet over maar de indiener kan het thema niet bespreken zonder daarop te wijzen. Hij noemt dat het belangrijkste aspect, maar het is federale bevoegdheid. Daarnaast kan men nog heel wat andere acties ondernemen op het vlak van gelijke kansen en de fysieke integriteit van personen met een intersekseconditie. Uit de hoorzitting blijkt de vraag naar een Vlaams expertisecentrum de belangrijkste te zijn. Het is ook de belangrijkste vraag in het voorstel van resolutie.

Orry Van de Wauwer noemt de vier krachtlijnen van het voorstel van resolutie. De eerste krachtlijn is de garantie op een multidisciplinair zorgpad voor personen met een intersekseconditie. Omdat de intersekseconditie zelden voorkomt, is het belangrijk om kennis, knowhow en expertise daarover te bundelen in een ziekenhuis dat al expertise in huis heeft en waar multidisciplinaire opvolging kan worden geboden, zowel medisch als psychologisch. Heel wat mensen botsen in een latere levensfase immers op drempels, zoals ongewilde kinderloosheid, problemen op het vlak van relaties of seksueel functioneren, een negatief zelfbeeld of ervaringen van discriminatie en intimidatie.

Vandaag is het UZ Gent (Universitair Ziekenhuis Gent) gespecialiseerd en voorziet het in onderbouwde multidisciplinaire zorg, maar zonder daar een erkenning voor te hebben. Nederland heeft de ervaring en expertise van het UZ Gent gebruikt om een zorgpad uit te werken, dat Vlaanderen nog niet kent. Een officiële erkenning als expertise- of referentiecentrum biedt de garantie op doorverwijzingen, waarvoor expertise terechtkomt bij wie ze nodig heeft. Vervolgens is er een conventie nodig met het RIZIV (Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering).

Een tweede krachtlijn is wetenschappelijke kennis over intersekseconditie. Vlaanderen moeten inspanningen leveren om de wetenschappelijke kennis over dit thema te versterken. Omdat het zeldzaam is, is het moeilijk om kennis op te bouwen. Daarom heeft Vlaanderen een brede registratie van geslachtsvariëaties nodig, die zowel medische als niet-medische aspecten vat naar analogie met het Belgische Diabetes Register. Daarnaast kan academisch wetenschappelijk onderzoek naar het psychosociaal welzijn van mensen met een intersekseconditie extra onderbouwing bieden voor de verdere ontwikkeling van multidisciplinaire zorgpaden.

De derde krachtlijn is informatie en sensibilisering met de focus zowel op de zorg op de eerste, tweede en derde lijn als op de brede samenleving. Omdat het om een zeldzame conditie gaat, kan niemand verwachten dat elke zorgactor over gedetailleerde kennis beschikt. De meeste medici komen daar zelden mee in aanraking. Als er een Vlaams expertisecentrum zou bestaan, dan wordt het beter bekend bij de zorgactoren op de eerste, tweede en derde lijn en kunnen zij doorverwijzen. Daarnaast is er breder in de samenleving nood aan informatie. Intersekse wordt vaak geassocieerd met transseksualiteit, genderidentiteit of seksuele voorkeur, waaraan stigma verbonden zijn, terwijl de intersekseconditie daar niets mee te maken heeft. Ook voor ouders van een interseksekind is het belangrijk om de juiste informatie te vinden. Topmodel Hanne Gaby Odiele vertelt in de documentaire 'She, They, Us' hoe zij bij zichzelf die conditie heeft ontdekt door er in een tienermagazine over te lezen. Dat toont het belang aan van breed toegankelijke informatie.

De vierde krachtlijn gaat over de belangenvereniging en het lotgenotencontact. Uit getuigenissen komt naar voren dat interseksepersonen vaak het gevoel hebben er alleen voor te staan wegens een gebrek aan kennis en besef van deze conditie. Vandaag verricht Intersekse Vlaanderen al goed werk. Er is extra aandacht nodig voor de werking als koepelvereniging, maar ook voor een meer conditiespecifieke focus. Ook Çavaria heeft in Vlaanderen die opdracht meegekregen maar daar werkt men voornamelijk als belangenvereniging voor de regenbooggemeenschap. Hoewel er raakvlakken zijn met de uitdagingen waarmee interseksepersonen te maken hebben, staat voor veel personen hun intersekseconditie volledig los van genderidentiteit of seksuele voorkeur. Zij voelen zich niet helemaal thuis onder de regenboogvlag.

Orry Van de Wauwer verwoordt tot slot de vragen aan de Vlaamse Regering. Er wordt gevraagd om de nodige stappen te zetten om in een door de Vlaamse overheid erkend ziekenhuis een expertisecentrum voor personen met variëaties in geslachtskenmerken te erkennen, met taken op het vlak van informatieverstrekking en sensibilisering. Voorts wordt er aan de Vlaamse Regering gevraagd om werk te maken van de conventie met het RIZIV. Het expertisecentrum moet de opdracht krijgen om de beschikbare informatie en sensibiliseringsmateriaal over intersekse up-to-date te houden en een actueel overzicht te onderhouden van de lotgenotengroepen voor personen met een intersekseconditie. Samen met de federale instanties moeten stappen gezet worden voor het Belgische register van variëaties in geslachtsontwikkeling. Het expertisecentrum moet werk maken van passende informatieverstrekking, sensibilisering en opleiding van de beroepsbeoefenaars die een rol spelen in het leven van personen met een intersekseconditie, en zorgen voor betere bekendheid met en kennisverwerving over personen met een variëatie in geslachtskenmerken.

2. Bespreking

Volgens *Elke Sleurs* is het voorstel van resolutie een duidelijke vraag naar meer erkenning, duidelijkheid en informatieverstrekking over personen met een intersekseconditie. Zij is tevreden met dit voorstel van resolutie en hoopt dat het wordt goedgekeurd over de partijgrenzen heen. Ze verwijst naar voormalig parlementslid Piet De Bruyn die ook op Europees niveau heel wat heeft gedaan om personen met een intersekseconditie onder de aandacht te brengen.

Sensibilisering en het samenbrengen van expertise hebben het grote voordeel dat mensen met een intersekseconditie beter en veiliger erkend worden zodat de oplossingen voor hen duidelijker zijn. Het kan ook het operationele gedeelte, wat buiten dit voorstel van resolutie valt, beter omkaderen. Het zorgt voor betere kennis en expertise voor de kinderen die hiermee geboren worden. Elke Sleurs roept alle commissieleden op om het voorstel van resolutie te steunen zodat personen met een intersekseconditie meer erkenning, duidelijkheid en omkadering krijgen.

Freya Saeys dankt *Orry Van de Wauwer* voor het initiatief, dat een aanvulling vormt op de resolutie over de erkenning van het recht van de interseksuele minderjarigen op fysieke integriteit die op het federale niveau werd aangenomen en waar Open Vld constructief aan heeft meegewerkt (*Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 0043/008). Het is noodzakelijk dat het federale en het Vlaamse niveau in deze aangelegenheid samenwerken en hun beleid op elkaar afstemmen.

Het voorstel van resolutie heeft veel overlegmomenten gevraagd. Niet omdat men het niet eens was maar omdat er vaak technische aspecten opdoken die moesten worden uitgeklaard. Dat bewijst dat er niet lichtzinnig mag worden omgegaan met dit complexe thema. De toelichting benadrukt dat het begrip intersekse afwisselend beperkt en uitgebreid ingevuld wordt. Er hoeft niet noodzakelijk sprake te zijn van een atypisch genitaal. Intersekse wordt vaak ten onrechte geassocieerd met een non-binaire genderidentiteit terwijl de meeste personen met een intersekseconditie zich identificeren als man of vrouw.

Het voorstel van resolutie wil meer duidelijkheid en overzichtelijkheid brengen, en dat incorporeren door een Vlaams expertisecentrum te erkennen voor personen met variaties in geslachtskenmerken. Bijna intuïtief wordt hiervoor naar het UZ Gent gekeken omdat daar kennis en kunde aanwezig zijn maar het is belangrijk om geen eilanden te creëren. Daarom is er de vraag aan de Vlaamse Regering om na te gaan of het te erkennen Vlaams expertisecentrum een conventie kan afsluiten met het RIZIV. In die geest is ook het vierde verzoek te interpreteren: samen met de federale instanties een Belgisch register voor variaties in geslachtsontwikkeling oprichten. Aangezien registratie op deelstaatsniveau ook mogelijk moet zijn, zal Vlaanderen over data op maat beschikken om te vergelijken met de andere deelstaten.

Het allerbelangrijkste blijft meer kennis verzamelen en bundelen en de kennis ter beschikking stellen van wie ze nodig heeft. Interseksualiteit is een van de meest complexe aangelegenheden in het lgbtqi-spectrum (lgbtqi: lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, intersex). Voor de betrokkenen en hun omgeving is het niet evident om de juiste informatie, begeleiding en aanpak te vinden. Het leidt ertoe dat de omgeving niet altijd begripvol reageert. Als dit voorstel van resolutie mensen met een intersekseconditie beter de weg toont en ondersteunt, en de buitenwacht tot inzicht brengt, slaagt het in zijn opzet. *Freya Saeys* roept de Vlaamse Regering op om op korte termijn gevolg te geven aan dit voorstel van resolutie.

Freya Van den Bossche is een expertisecentrum genegen omdat het nodig is om kennis te verzamelen en informatie te delen. Dat kan ervoor zorgen dat elementaire rechten van kinderen beter gerespecteerd worden en dat er voor kinderen geen beslissingen meer worden genomen die tegen hun wens ingaan.

De spreker deelt de bedenkingen van *Çavaria* en Intersekse Vlaanderen bij het register. Zij begrijpt niet wat de doelstelling is van het register, wat er precies wordt opgenomen, hoe de privacy wordt beschermd en vanwaar de vraag komt. Interseksepersonen zijn geen vragende partij. Dat tekstdeel is te weinig bediscussieerd en uitgewerkt. Vandaar kiest de spreker voor een voorzichtige onthouding. Dat heeft niets te maken met alle andere facetten van het voorstel van resolutie waar ze achterstaat.

Jeremie Vaneeckhout vindt het belangrijk om het politieke en maatschappelijke gesprek over personen met een intersekseconditie verder en dieper te voeren. Dat is de verdienste van de conceptnota voor nieuwe regelgeving en het voorstel van resolutie. Het is een verdienste dat het voorstel van resolutie naast alle verdedigbare inhoudelijke voorstellen ook verfijning brengt in het maatschappelijke debat over genderidentiteit. Die gesprekken zijn belangrijk en moeten een plaats hebben maar personen met een intersekseconditie komen daarin vaak op een ongenueanceerde en ongelukkige manier aan bod omdat onderlinge nuances en fundamentele verschillen met betrekking tot genderidentiteit onvoldoende aan bod komen.

De spreker steunt het voorstel van resolutie grotendeels maar zal zich voorzichtig en positief onthouden. Zijn fractie steunt de passages over erkenning, informatieversterking en bewustmaking. Hij sluit zich aan bij de vraag van Freya Van den Bossche over het register. Wat daar de doelstelling van is, is niet uitgediept. Een ander aspect dat niet genoeg beklemtoond wordt in het voorstel van resolutie, is de overweging dat iedere persoon geboren met een intersekseconditie toegang moet hebben tot gespecialiseerde en multidisciplinaire zorg en psychosociale ondersteuning. Hij is het daarmee eens maar in het beschikkende gedeelte vindt hij daarvoor niet veel handvatten terug, behalve de conventie. Wat ontbreekt zijn de eerste lijn, de wachtlijsten, het budget en de prioritaire trajecten. Er zijn wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg en in de brede hulpverlening. Hij wil niet dat personen met een intersekseconditie op een wachtlijst terechtkomen. Hij meent dat men een stap verder had kunnen zetten.

Stefaan Sintobin zegt dat Orry Van de Wauwer uitlegt wat het probleem is: intersekseconditie is slecht bekend bij de publieke opinie waardoor zaken worden verteld die niet met de realiteit stroken. Er is geduid dat intersekseconditie niets te maken heeft met seksuele oriëntatie. Het Vlaams Belang onderschrijft alles wat in het voorstel van resolutie aan de Vlaamse Regering wordt gevraagd. Zo is onder andere de vraag naar kennis bij experts maar ook bij het brede publiek belangrijk. Alhoewel het om een kleine minderheid gaat, verdienen deze mensen toch de nodige ondersteuning en zorg zodat zij net zoals iedereen op een normale manier door het leven kunnen. Het register noemt hij geen reden om zich positief te onthouden. Zijn fractie zal het voorstel van resolutie goedkeuren.

Elke Sleurs begrijpt en betreurt de bezorgdheid bij wie zich wenst te onthouden. Deze materie speelt op Vlaams en op federaal niveau. Om die reden vraagt het voorstel van resolutie een conventie met het RIZIV om ervoor te zorgen dat personen die met een intersekseconditie worden geboren onmiddellijk in het juiste zorgtraject terechtkomen. Voor de erkenning van het expertisecentrum is de conventie met het RIZIV belangrijk omdat men, zoals met transgenderzorg, onmiddellijk in het juiste zorgtraject terechtkomt en problemen vermijdt. Dat is volgens het lid de oplossing voor de vragen en bezorgdheden.

Jeremie Vaneckhout apprecieert het dat de meerderheid naar een voorstel van resolutie streeft dat gedragen is over de partijgrenzen heen. Voor hem zijn de exacte condities en doelstellingen van het register, ook in verband met privacy, fundamenteel. Dat zal nog decreetgevend werk vereisen, waarop hij behoedzaam zal toekijken. Hij begrijpt de doelstelling om mensen sneller de juiste hulpverlening te geven, maar is bezorgd over de capaciteit om dat waar te maken. Daar stoot men in elk debat op. Mits er rekening wordt gehouden met zijn opmerkingen bij de uitvoering, kan hij het voorstel van resolutie goedkeuren. Hij zal in de plenaire vergadering benadrukken dat zijn fractie niet lijdzaam zal aanvaarden wat er komt en zijn bezorgdheden verder zal opvolgen.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie wordt met 11 stemmen voor bij 1 onthouding aangenomen.

Stefaan SINTOBIN,
voorzitter

Maike DE RUDDER,
verslaggever